

МАЗУРЕНКО Микола Миколайович

ЕКСПРЕС-ЖИТТЄПИС, найважливіші ціхи біографії

Національний статус, що склався у світі: російський.

Критик, журналіст. Псевдонім-анаграма – Окнерузам.

З дворянської родини.

Народився 21 квітня (3 травня) 1838 р. в Криму Російської імперії (нині – Автономна Республіка Крим України).

Помер не раніше 14 лютого 1918 р. Можливо в м. Петрограді (точно – не встановлено).

Закінчив одну з Харківських гімназій, навчався на юридичному факультеті Харківського університету.

Працював наглядачем Керченської митниці (1858-1860).

Друкувався в газетах «Народне багатство», «Петербурзький аркуш», «Новий світ», «Біржові відомості», журналах «Історичний вісник», «Сучасник», «Дзвін», «Закордонний вісник», «Аргус», «Голоси з Росії».

Перу нашого земляка належать стаття «З приводу сатир М. Салтикова-Щедрина» (1863), оповідання «Нотатки хуторянина» (1863), спогади «Перша харківська університетська історія» (1907).

М. – автор книг «Кишеньковий технічний російсько-французько-німецько-англійський словник» (1902), «Адмірал С. О. Макаров про зіткнення суден» (1904), «Розірвання шлюбу і Закон від 28 травня», «Всеросійські земські собори» (обидві – 1905), «Сторіччя минуле і сторіччя нинішнє» (1906).

З царським режимом стосунки у нашого земляка не склалися. За участь у студентських протестах його виключили з університету (1858).

Статтю «Дещо про колишню славу «Часу» заборонила цензура (1863).

Під кінець життя М. буквально бідував: звертаючись бодай копійчиною його підтримати до Літературного фонду, писав про стан, «недалекий до голодної смерті». Останнього з відомих листів написав із Керчі.

Серед друзів та близьких знайомих М. – Л. Самсонов, П. Биков, О. Герцен, М. Чернишевський, М. Добролюбов, М. Бакунін, Г. Єлисеєв, М. Огарьов, В. Губінський та ін.

ПРИКЛАД, А НЕ ПОВЧАННЯ, з життєвого кредо М. Мазуренка

Приклади ефективніші за повчання.

ЧИТАТИМУТЬ ОНУКИ, з статті М. Мазуренка «З приводу сатир М. Щедрина»

Кожна з них (сатир – **авт.**), окремо взята, є повною, різнобічною картина справжнього життя; кожна з них порушує надзвичайно глибокі суспільні питання, з можливою виразністю змальовує нам живих людей, зі всіма особливостями їх характеру і зовнішньої обстановки.

...Сатири п. Щедрина із задоволенням і з користю прочитаються не лише нашими дітьми, а, мабуть, і внуками.

ДОБРОЛЮБОВ НАДІ МНОЮ НЕ ЗГЛЯНУВСЯ, з «Літературних спогадів» М. Мазуренка

Я добре пам'ятаю мої перші відвідини Добролюбова. Жив він тоді в Колокольній вулиці. Хоча за декілька місяців перед тим він їздив для поправки здоров'я до Криму, проте користі від цього було мало. Бліді щоки, запалі очі і слабкий кашель час від часу говорив про розвиток недуги, яка незабаром після того звела його до могили.

Чекати довелося не більше двох-трьох хвилин.

Познайомившись з Добролюбовим, я нагадав йому його дводенне перебування в Харкові, дорогою з Криму назад до Петербурга.

...Я передав статтю мою Добролюбову, переконливо просячи прочитати, якщо можливо, швидше...

Днів через три приходжу я знову до Добролюбова. Хвилини через дві він вийшов з кабінету до своєї крихітної вітальні з моїм рукописом в руках і негайно, не чекаючи запитання, вичитавши це питання в очах моїх, почав говорити...

Тихим голосом, неспішно ...говорив Добролюбов, використовуючи висловлювання, що не уражали авторської самолюбності.

– Прочитав... Є декілька прекрасних, цікавих сцен, але в цілому вона неможлива. Не говорячи вже про те, що ви не лише забули, але, – м'яко посміхаючись, додав Добролюбов, – неначе ніколи не чули, що у нас існує цензура, яка ніколи, ні під яким виглядом не пропустить чогось подібного до тих думок, які ви висловлюєте; крім цього, ви, очевидно, такі молоді, такі наївні, що анінайменшого уявлення про оточуюче вас життя російське не маєте. Все це відбивається яскраво у вашій драмі. Ви, ймовірно, довго жили за кордоном, – закінчив Добролюбов. Зосереджено, майже з благоговінням слухаючи Добролюбова, я ледве пробурмотів: «Так, це вірно» – і задумався.

Наступила пауза.

Раптом я поривчасто схопив із столу мою злочасну драму і почав її шматувати, що було не просто, оскільки зшитий зошит був товстуватий.

– Що ви, навіщо це? – заспокоював мене Добролюбов. – Все б це можна чудово переробити. – Але в очах його я прочитав, що в душі він мене виправдовував.

Я схопився, міцно потис руку Добролюбова, гаряче й щиро подякував йому і вийшов.

Через декілька місяців, приносячи дрібні статті, я ще заходив двічі-тричі до Добролюбова, але прагнув обмежуватися п'ятьма хвилинами розмови, помічаючи його хворобливий стан.

Траплялося зустрічати у нього Пятковського, Успенського, тоді ще новачків. У Добролюбова ж я познайомився з М. А. Антоновичем, який вже влаштовувався у той час в «Сучасникові»; після смерті Добролюбова він одержав завідування якимсь відділом, а завідування белетристичним відділом перейшло до М. С. Салтикова. ...З Пятковським, який був тоді ще студентом, я познайомився у Добролюбова. Пятковський просив роботи, а потім приносив якісь статейки. У Добролюбова ж я зустрівся з Гайдебуровим, який збирався видавати «Тиждень». Здається, у його дружини була бібліотека для читання.

Там же, у Добролюбова, я познайомився з Боборикініним...

ХОЧЕ ПОЗНАЙОМИТИСЯ, з листа Л. Самсонова Ф. Добролюбову
Мій хороший знайомий Мазуренко дуже хоче познайомитися с Вами.

СЕЛЯНСЬКЕ ПИТАННЯ, з дисертації П. Рейфмана «Віддзеркалення суспільно-літературної боротьби на сторінках російської періодики 1860-х років»

Напряма видань будь-якого часу проявляється в першу чергу в їх ставленні до головних питань епохи. Для Росії 1862-1868 років... одним з найголовніших питань було селянське питання. Воно займало надзвичайно важливе місце в газетах і журналах різних напрямів.

Видання демократичного табору зуміли показати, що реформа 1861 року зовсім не є рішенням цього питання. До такої думки постійно повертається «Сучасник», наприклад, в хроніках «Нашого суспільного життя» Салтикова-Щедріна, в статтях Ю. Г. Жуковського й ін.

Тема кріпацтва, рабства, тяжкого селянського життя постійно зачіпалася в тій або іншій формі «Сучасником», будучи свідоцтвом того, що, з погляду редакції, в пореформені роки ця тема не зжила себе, продовжує залишатися злободенною. Вона знаходить широке віддзеркалення і у відділі «Словесність», в літературних творах, надрукованих в «Сучаснику». У 1863 р. в журналі опубліковані, наприклад, вірш Некрасова «Жнива», розповідь Салтикова-Щедріна «Миша і Ваня», «Біла перевозу» М. Наумова, «Нічліг» Слєпцова, «Нотатки хуторянина» М. Мазуренка, «Мешканці села Ликова» Комоневського й інші твори, присвячені селянському питанню.

УСЕ ПЕРЕДАВ ГЕРЦЕНУ, з роману О. Іваненко «Марія»

Уранці Ілля Петрович (учитель Дорошенко – авт.) одправив братика Марії Олександрівни (Вілінської М. О. – авт.) – Митю Вілінського – із знайомим до Києва, до родичів, на вакації, як умовились раніше з Параскевою Дмитрівною, матір'ю Марії Олександрівни, і в його маленькій квартирці стало зовсім порожньо.

...Йому було добре, що саме на нього переклала свої обов'язки щодо братика. Це його не обтяжувало. Коли він влаштується в Чернігові, він переведе і Митю туди, він звик до хлопця, і вони удвох чекатимуть повернення Маркевичів.

Раптом він почув шелест листя, сильніший ніж від вітру, шурхіт. Хтось стукав гілкою у відчинене вікно.

– А, це ви, Тедзику (Шуазель Т. – авт.)! Заходьте, я відчиню зараз двері.

– Не турбуйтеся, якщо це вас не шокує, – Тедзик оглянувся і перестрибнув у вікно.

В руках у нього була гілочка бузку, від усього його вигляду віяло енергійю, бадьорістю, весною.

- Чом же ви вчора не прийшли на вечірку? – спитав Ілля Петрович.
- Там же зібрались лише педагоги, я не хотів вносити дисонанс, мені хотілося побачитись з вами наодинці. По-перше, от вам подарунок, – він вийняв з кишені якийсь згорток, – це останні номери «Дзвона». По-друге, живі привіти від ваших давніх і нових, яких ви ще наочно не знаєте, друзів у Києві.
- Ну, розповідайте, розповідайте, – враз пожвавішав Ілля Петрович. – Сідайте, беріть цигарку і розповідайте. Чай питимете?
- Потім. До вас ще хлопці прийдуть, тоді, Я хочу вам розповісти, поки нікого нема. Звичайно, ви знаєте, як «неспокійно в Данському королівстві», і вже перестають потроху вірити обіцянкам реформ. Пирогов, наш попечитель, дай боже йому здоров'я і довгі роки в Києві, недарма каже: «Університети, студенти – це барометри суспільства». Так от, після торішньої харківської історії багатьох перевели до Києва, і головне, взимку приїхали перші заводіяки Митрофан Муравський, Яків Бекман, Сашко Тищинський, Павло Завадський. Що за хлопці! Коли б ви побачили їх! Наше життя стало зовсім іншим. Муравський привіз журнал харківських студентів «Вільне слово» – там докладний опис квітневих подій у Харкові.
- А у вас нема цього журналу?
- На жаль, ні. Та про ці події я розповім разом і хлопцям, коли прийдуть. А читали ми самі, уявляєте у кого? У професора Павлова. Ще багато цікавого, привіз нам Микола Мазуренко з Дрездена. Оце, що прочитаєте в «Дзвоні» і в «Голосах з Росії» про наші події, Мазуренко передав Герцену. Іскандер про все поінформований. Харківський студент Богомолов був навіть у Лондоні і сам на власні очі бачив Іскандера, говорив із ним. Він, Богомолов, розповідав нам: Іскандер покладає особливі надії на Україну, на молодь, на нас, студентів. Ви розумієте це, Ілля Петровичу?